

uskutečnit další jednání u kulatého stolu před konferencí v roce 2020, jelikož je nezbytné specifikovat přesně potřeby a požadavky zahraničních Čechů, které by sloužily jako podklad pro politické zadání, jak dále formulovat zahraniční politiku pro skupinu Čechů

žijících v zahraničí, ať už dočasně, či trvale. Pro ministerstvo zahraničí je proto důležitá kontinuální komunikace s krajanskými organizacemi v zahraničí a jejich elitami, které se hlásí ke krajanskému společenství.

Andrej Sulitka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Transformations of Czech ‘Broadside Ballads’ – media, traditions, contexts. Brno, 11.–13. 9. 2019

Medzinárodná konferencia venovaná jarmočným piesňam, ktorá sa konala v dňoch 11.–13. 9. 2019 na pôde Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity, bola organizovaná Ústavom českého jazyka FF MU s podporou inštitúcií Moravská zemská knihovna, Moravské zemské muzeum a Etnologický ústav AV ČR, v. v. i. Bola jedným z výstupov projektu *Kramářské písně v brněnských historických fondech* (podporeného v rámci NAKI II), na ktorom sa uvedené inštitúcie spoločne podieľajú.

Tri dni konferencie poskytli medzinárodný a medziodborový pohľad na problematiku jarmočných piesní. Rôzne perspektívy ukázali komplexnosť a viacvrstevnatosť piesní, ktoré sa pohybovali na hranici medzi ľudovým a oficiálnym, boli tvorené textom (obsah, jazyk), hudobnou zložkou (nápev) a mali fyzickú podobu (tlač, formát, výzdoba). Vďaka interdisciplinárnemu charakteru konferencie vynikla vzá-

jomná prepojenosť a podmienenosť jednotlivých zložiek tohto špecifického typu ľudových tlačí.

Jednotlivé bloky konferencie niesli názvy, ktoré by približovali ich zameranie. Príspevky v blokoch však boli radené koncepčne na základe rôznych kritérií. Bloky predstavili jarmočné piesne z pozície jazykovedy, histórie, muzikológie, etnomuzikológie či knihovníctva, alebo boli príspevky v nich radené tematicky, prípadne prepojené príbuznými výskumnými perspektívami. Príspevky jazykovedkýň a jazykovedcov boli venované ortografii (Veronika Bromová a Pavel Kosek), morfológii a fonológii jazyka piesní. Zaujímavý prístup predstavil Radek Čech (FF OU). Prezentoval výstupy z kvantitatívneho výskumu realizovaného v spolupráci s Jánom Mačútkom (UK v Bratislave). Zamerali sa na podmienenosť využívania jednopísmenových alebo dvojpísmenových grafém v závislosti od sa-

dzačských a tlačiarenských potrieb (napr. zarovnanie textu). Na vývoj jazyka (morfológiu a fonológiu) v českých jarmočných piesňach v 17. a 18. storočí sa upriamili Olga Navrátilová a Jana Pleskalová (obe FF MU), pričom v príspevku nabúrali ustálenú predstavu o pokleslosti jazyka ľudových tlačí.

Muzikologický blok otvoril hosť Peter Ruščin (SAV) a vo svojom príspevku sa venoval českojazyčným náboženským piesňam z obdobia baroka, ktoré sa do slovenského prostredia dostali pomocou ľudovej tlače a stali sa súčasťou ústnej tradície i ručne písaných kancionálov. Samotným nápevom bolo venovaných viacero príspevkov (Věra Frolcová, Tomáš Slavický, František Malý). Pozornosť bola upriamená na metodológiu ich výskumu, možnosti ich rekonštrukcie, na sledovanie ich premeny v čase a ich prenos medzi rôznymi médiami (jarmočné piesne, kancionály, ústna tradícia).

Ďalšia tematická skupina príspevkov bola venovaná zbierkam a online databázam a problematike digitalizácie jarmočných piesní, pričom tieto príspevky sa niesli naprieč viacerými blokmi. Svoje obsiahle zbierky predstavili Národné múzeum v Prahe a Moravská zemská knihovna. Zaujímavé boli príspevky venované malým zbierkam, akými sú tie v regionálnych múzeách (Múzeum Říčany) a zbierky konkrétnych zberateľov (zbierka Františka Kučeru). Perspektívny projekt „nadšencov“ predstavili interpreti

piesní Natalia Wawrzkievicz a Piotr Wawrzkievicz, ktorí sa rozhodli vytvoriť prvú poľskú databázu jarmočných piesní z rokov 1850 až 1950.

Profesorka Kalifornskej univerzity Patricia Fumerton v príspevku predstavila projekt zameraný na digitalizáciu anglických jarmočných piesní a ich sprostredkovanie publiku spôsobom, ktorý by poskytol textovú, obrazovú i zvukovú skúsenosť a prispel ku kvalitnému bádaniu. Tobias Widmaier z Zentrums für populäre Kultur und Musik (Freiburg) v prvej časti svojho príspevku predstavil históriu, premeny a ciele ich archívu. Druhá časť jeho príspevku bola venovaná letákovým piesňam z roku 1872, ktoré komentovali politickú, ekonomickú a každodennú situáciu po vzniku Nemeckej ríše.

Práve obsahu jarmočných piesní bola venovaná veľká časť príspevkov. Piesne zo špecifickej perspektívy reflektovali mnohé aspekty života. Príspevky odprezentované na konferencii sa venovali problematike púťi a pútnických miest (Vranov, Křemešník, mariánsky kult), konkrétnej udalosti (vražda) či motívu (marocký kráľ), jarmočnej piesni ako inšpiračnému zdroju pre obrodeneckých básnikov i abstraktným kategóriám (potrestanie, obraz čerta).

Medzi jednotlivými príspevkami sa objavili také, ktoré otvárali perspektívy výskumu neočakávanými či málo tematizovanými smermi. „Neočakávaný“ bol príspevok ve-

novaný brazílskej kordelskej literatúre (*literatura de cordel*). Tá vykazuje rovnaké charakteristiky ako jarmočná pieseň (vznik, výroba, distribúcia, *ľudový jazyk*), vychádza z prostredia pôvodného obyvateľstva a mesticov a zaoberá sa širokou škálou tém, od partnerských vzťahov, cez históriu, až po súčasné politické dianie doma i vo svete. Medzi tie marginalizované témy môžeme zaradiť materialitu jarmočných piesní. Príspevok Jiřího Dufku (MZK) predstavil túto málo prebádanú oblasť. Poukázal na to, ako cieľová skupina so špecifickými nárokmi a čitateľskými kompetenciami, možnosti tlačiarenskej

výroby a distribúcia podmieňovali fyzickú podobu tlačí.

Žiaľ, na priblíženie všetkých príspevkov nie je v tomto texte priestor. Jeho limity však dostatočne vynahradí pripravovaná publikácia.

Okrem hutného trojdňového programu bolo možné zúčastniť sa viacerých sprievodných podujatí. Už súčasťou zahájenia bola živá reprodukcia jarmočných piesní z brnianskych zbierok Etnologického ústavu AV ČR. Bolo možné navštíviť fond starých tlačí MZK, večerný koncert jarmočných piesní, zúčastniť sa zájazdu na mariánsku púť v Žarošiciach či prehliadky Vily Tugendhat.

Eva Šipöczová (EÚ AV ČR, v. v. i.)